

Ali ste že razprodali 1. zvezek „Stanovsko-strokovne knjižnice“ Poverjeništvu UJU v Ljubljani?

P. Bogović:

Učitelji - ministri.

Erzberger.

Drugi po važnosti je — svima dobro znano — Erzberger. On se je vrlo mlad dao na politiku i organizaciju radništva. Već kao mladi učitelj, pripravnik držao je vatrene govore radništvu. Po svojim velikim sposobnostima došao je u najsudbonosnijem času, za svojo domovinu, na najviše državno mesto, za državnog kancelara. Njemačka mu ne će nikada zaboraviti usluge, koje joj je iskazao svojim velikim umom u doba prevrata 1918. god. Bio je veliki političar i vođa »Centruma«. Nit njegovog radnog života prekinuo je atentator hicem iz revolvera 1921. god.

(Dalje prihodnjič.)

LJUD. POTOČNIK:

Vprašanje prisilne upokojitve.

»Učiteljski Tovariš« otvarja razpravo o tem že večkrat načetem vprašanju in resnično je potrebno, da se o njem javno pogovorimo, ker sega isto globoko v učiteljski stan in družabni položaj.

Dati brezpogojno prav bodisi zagovornikom tega vprašanja bodisi njega protivnikom, bi ne bilo korektno, če radi tega ne, ker se mora vsako socialno vprašanje ako je hočemo rešiti obravnavati harmonično tako, da se z upoštevanjem interesov enih in drugih skuša zadevo spraviti v sklad. Tako postopanje nas obvaruje obojestranskih ekstremov in očitkov enostranosti. Mogoče je ravno neovraževanje pričujočega principa krivo, da se v tem vprašanju še ni prišlo do pravičnega torej do zadovoljivega rezultata.

Predvsem povdarjamo in konstatiramo, da bi to vprašanje sploh ne eksistiralo, ako bi bile naše gnotne in socialne zadeve vsaj toliko urejene, kakor niso, zato moramo z močjo polne pare strmiti in delati v dosegu cilja: Ureditev naših gnotnih in socialnih zadev.

Razumljivo je, da se z ogorčenjem branijo modre pole oni tovariši, koje bi upokojitev iz sedanje mizerije pahnili — n. pr. z izruho stanovanja — v še večjo bedo, povdarjajoč s polno opravičenostjo, da spričo svojega vsestranskega in uspešnega mnogoletnega delovanja take krutosti niso zaslužili. Toda prav tako opravičeni pa so tudi protesti onih mlajših, pa tudi vrlo zaslužnih in sposobnih tovarišev, ki imajo otroke za srednje šole, pa jih spričo sedanjih razmer ne morejo šolati in jim doma duševno umirajo kakorim se — s podaljšanjem službovanja starejših tovarišev nad normalo — zapira pot na ona udobnejša mesta, odkoder bi jim bilo vendar le še omogočeno šolati otroke.

To slednje ni samo zadeva posameznih oseb, ampak, ker se tiče mladine, v velik meri tudi zadeva bodočnosti naroda ter mora kot taka primerno stopiti v ospredje. Pravimo »primerno«, ker kakor bi bilo nad vse idealno, da bi starost svoje interese žrtvovala blagru mladine in s tem narodovi bodočnosti, tako vendar kaj takega v našem slučaju ne moremo pričakovati, ker bi se tedaj vsi oni tovariši, ki bi z upokojitvijo izgubili stanovanje, morali dobesedno odreči eksistenci, kate-

re žrtve se pa vendar ne more zahtevati. Zato naj bi se ta zadeva spravila v harmonijo na ta način, da si naučna uprava postavi za načelo, da se prisilno upokoji le vse one učne osebe našega stanu, ki službujejo že nad 35 let, pa imajo — če tudi izven službenega kraja — lastna stanovanja, in pa one, ki nimajo uradnega stanovanja in ne otrok za šolanje, na zasjedajo mesta, ki bi drugim bila v vprašanju šolanja njihovih otrok ugodna. V to svrhu naj bi se s pomočjo okrajnih šolskih svetov napravil tozadevni seznam.

Marsikatero mesto v zgornjem smislu bi se na ta način izpraznilo, brez škode za šolo, ker bi se tozadevne vrzeli izpolnile z učiteljskim naraščanjem, pa tudi brez občutne socialne škode za prizadete, a marsikateremu učitelju — očetu — obsojencu bi v pogledu vzgoje njegovih otrok vzišlo na obzorju vzroče in marsikatero zlo in prokletstvo bi bilo odvraćeno.

Konečno naj še omenimo, da se nam ne zdi primerno, pri tem vprašanju podurjati čilost in moč, ki jo še kak posamezni učitelj baje čuti v sebi kljub dosluženim 32. letom, ker to so vsekakor izjeme, in mlajša generacija, ki mora v svoji boljši dobi življenja okušati dobrine današnje mizerije in živeti čase, ki jih starejši tovariši v svoji mladosti nikdar živeli niso, ne bo zmogla takih izjem tako visoko gori in bo na vsak način reflektirala na priznanje službene polnoletnosti z 32. leti službe ter se bo postavila z vso odločnostjo v bran, ako bi kak izvestni individij hotel kdaj to največ po silji razmer ustvariti dobro voljo naših starejših tovarišev, služiti prostovoljno nad normalo, zlorabiti na ta način, da bi se zdi normirano učiteljsko službeno polnoletnost pomaknilo navzgor.

Kaj takega bi sicer tovarišev pričujočega vprašanja najbrže ne tangiralo več, vsekakor pa bi bili prizadeti mlajši. Toliko v uvaževanje!

Ferijalni Savez učiteljstva.

—f Podružnica F. S. za šmarnsko-rogaški okraj. Tovariši, kateri ste se že in kateri se še mislite prijaviti za Ferijalni Savez upošljite natančen naslov in 14 Din za članarino. Storitve takoj, ker se članarina vsak mesec zviša! — Špan, Sv. Štefan.

—f Ferijalni Savez učiteljstva. Vse podružnice F. S. okr. učit. društev prosim, da radi enotnosti društvenega žiga uporabljajo besedilo: (n. pr. za podr. F. S. okr. učit. dr. Kočevje) »CLII. Podružnica učitelj. Fer. Saveza za kočevski okraj.« (dopis glavnega poverjeništvu F. S. v Beogradu št. 2127 z dne 11. aprila 1923 s prilogo). — S. M.

—f Podr. učit. F. S. za kočevski okraj. — Vse tovarice tega okraja prosim, da mi v najkrajšem času pošljete čl. izkaznice izpolnjene. Ako se je kdo po ustanovnem obč. zboru F. S. premislil, prosim, da mi pošljete prazno člansko izkaznico! Rok 12. april je potekel! — Nač. F. S. — S. M.

Učiteljski pravnik.

—f Ali sme krajni šolski svet odslej zaračunati in zahtevati odškodnino za naturalno stanovanje? Naturalna stanovanja so bila voditeljem priznana z razpisom in so jim zajamčena po dekretu in še sedaj veljavnih starih zakonih. Po prevratu se je sicer uvedla praksa, da v dekretih šolska oblast ni naznačila stanovanja, vendar to voditelji z ozirom na razpis lahko zahtevajo da se naknadno izvrši. Doklade,

ki jih prejema učiteljstvo za stanovanje, niso stanarina, temveč so to stanovanjske draginjske doklade, v čemer obstoji bistvena razlika. V zakonu o draginjskih dokladah ni nobene določbe da so stanovanjske doklade kakorkoli omejene in tudi ni nobene določbe, ki bi govorila o naturalnih stanovanjih. Dokler tega ni, je v veljavi z razpisom in dekretom zajamčeno pravo naturalno stanovanje in krajni šolski svet niso upravičeni zahtevati odškodnino za stanovanje zaradi stanovanjske draginjske doklade. — Pritožbo je napraviti na višji šolski svet.

—f Množilo se ovadbe proti učitelstvu. Če se tudi takoj razvidi, da ni pritožba utemeljena vendar je neobhodno potrebno in edino pravilno, da dobi dotičnik obtožbo v pogled in izjavo. Poizvedbe le po ovinkih niso današnjim razmeram primerne. Vsa fara vse prej za podrobnosti učitelj obtoženec pa ne. Nastopili bomo proti vsakomur, ki tako dela, ne glede na osebo. Zahtevamo ravno, odkrito pot!

—f Vloge šolskih vodstev na okrajna glavarstva v svrhu šolskih prireditev so kolka proste (Odlok kr. finančnega okrajnega ravateljstva v Mariboru št. 957/1). Pomotoma so nekatera okrajna glavarstva zahtevala za take vloge kolke 3 in 10 Din. Sedaj se je dosegla odločba, da so te vloge uradna korespondenca, ker se vrše na uradni ukaz.

Iz Jugoslavije.

Denarne podpore Učiteljske tiskarne kulturnim društvom. Učiteljska tiskarna je dala od čistega dobička: Društvu za zgradbo Učiteljskega konvikta 40.000 K, Učiteljskemu domu v Mariboru 40.000 K, U. J. U. poverjeništvu v Ljubljani 40.000 kron, Učiteljskemu zdraviliškemu domu v Rogaški Slatini 40.000 K, Starostnemu podpornemu fondu 40.000 K, Sokolskemu Savezu 12.000 K, Ciril-Metodovi družbi 12.000 K, Pedagoškemu seminaru v Ljubljani 12.000 K, Visokošolcem v inozemstvu 12.000 K, raznim dobroteljskim in kulturnim društvom 12.000 K. — Jugoslovanski Matiči daje stalno pogodbeno pripadajoče 11 odstotke od prodanih zvezkov. — Podpirajte ta naš zavod, saj podpirate s tem sebe: kupite zvezke le pri njem in priporočite zavod povsod in ob vsaki priliki.

— Okrajna učiteljska društva opozarjamo da je po izpremembah v poslovniku voliti v bodoče za pokrajinsko skupščino na vsakih 50 članov po enega delegata in ne samo enega delegata od vsakega društva kakor dosedaj. Za državno učiteljsko skupščino je voliti na samo enega delegata. Opozorjamo na tozadevne organizacijske štatute, ki jih vsebuje 1. zvezek »Stanovsko-strokovne knjižnice« ki jih imajo predsedniki okrajnih učiteljskih društev za vse člane na razpolago.

— Okrajna učiteljska konferenca za brežiški in sevnjski šolski okraj se vrši dne 9. junija t. l. v Brežicah. Dne 11. novembra pr. l. je zahtevalo brežiško-sevnjsko učiteljstvo potom resolucije sklicanje uradne konference tudi za slučaj, da se učiteljstvu ne nakažejo konferenčne dijete kajti osem let že ni bilo uradnega zborovanja navzlic temu, da se je s preobratom nagromadilo ogromno snovi, ki čaka strokovnega obravnavanja. Vestno in idealno učiteljstvo pa tudi skrbni nadziranje našega šolstva propadanje narodne morale in poimanje domorodnega čustvovanja in udejstvovanja: zato namerava mogočno povzdigniti svoj glas v obrambo narodne šole pričakuje pa tudi od merodanih činiteljev, da bodo upoštevali mišljaje in nasvete kulturnih pionirjev ter se po možnosti osebno udeležili

zborovanja. S kako resnostjo in preudarnostjo pripravlja stalni konferenčni odbor to skupščino narodnega učiteljstva, kako idealni možje vodijo vse to delo, kaže spored, s katerim se vabi učiteljstvo na konferenco in v katerem se mu velevala: »Častna dolžnost vsakega učitelja in vsake učiteljice je, da se udeleži konference in izdela prvo konferenčno vprašanje!« ki se glasi: »Kako vzbujaj in širi učitelj jugoslovensko državno misel v šoli in med narodom?« Referenti: Bregant Zmago, Minka Gajškova in Jerše Jože. Poleg tega so še na sporedu dve vprašanji in sicer: Podrobni učni načrt za zemljepisje Referenti: Knapič Jan, Tominc Blaž in Eržen Anton. Podrobni učni načrt za zgodovino. Referenti: Jamšek Franc, Gajšek Simon in Drnovšek Fran. Vse učiteljstvo obeh okrajev je z redkimi izjemami že prijavilo svojo udeležbo, pa tudi iz kozjanskega okraja so se nanovevali mili gostje, ki bodo najsrčnejše pozdravljeni v naši sredi. To delovanje posavskega učiteljstva dokazuje da tudi v najtežjih časih ni pozabilo na svojo dolžnost, da so med njim še vedno na postojankah oni izkušeni stari borci za vzorno narodno šolo in da vodi šolstvo v teh okrajih šolnik, ki se zaveda svoje odgovorne službe in ima toplo srce za svoje sodelavce. In tako se bo v soboto dne 9. junija podalo naše učiteljstvo na pot proti Brežicam. Marsikateri bo že moral v prvih popolnočnih urah prijeti za potni les, da dospo do osme ure na lice mesta. Konjički nas tokrat ne bodo vozili, saj dijet ne dobimo izplačanih, a doma ostavimo otročičke z najboljšim apetitom! Pa kaj zato! Košček popotne požage v nahrbtniku, pipico moravskega duhana v zobeh in veselo zavest v srcu, da gremo gradit, med tem ko jih toliko podira, s to orljago onemljeni bomo stopali proti zeleni Savi, kateri še izročimo iskrene pozdrave do naših bratov, ki so tudi trpeli za nas — brez dijet in potem na delo! Z.

— Ljubljanske članice) Slov. šolske Matice prosim, da pridejo čim prej po knjige za leto 1922.: dobiti jih je vsako dopoldne v šoli na Barju 1. dekliške meščanske šole, I. dekliške osnovne šole, manjšinske šole, V. deške osnovne šole, Lichtenthurnov zavod, državno vzgajališče, Sezun Andro Franke Lena stud. phil. Leskovic Viktor in Pretnar Miroslav.

Poverjenik. — Metodiske opazke k risarskemu pouku. Moderno risanje se vrši večinoma po modelih. Učenci rišejo razno orodje, posode, rastline, metulje in drugo. Pri tem pouku se razvija njih razum res veliko bolj kakor pri risanju po predlogah. Glede dovršenosti so pa te risbe navadno precej pomanjkljive. Tukaj pa je spretno vmes posegel profesor Sič s svojimi ornamentali zlasti na pririh in kožuhih. Z risanjem takih vzornih predlog si učenci pridobijo spretnost in popolnost v izvršitvi, kar je tudi hvale vredno. Tako so tudi mlajšim umetnikom še vedno vzor dela slavni mojstri kakor n. pr. Rafaela, Mihael Angela Vereščagina, Matejka in še drugih. — Z.

— Zlostna zgodba (ena izmed tisočerih). Gospodje Vi, ki ste sami, tožite? Skrbite le zase in ne morete izhajati? Kaj pa naj potem šele jaz rečem, ki imam številno družino in neprenehoma bolezen v hiši vsled preseljevanja na Koroško in bega s Koroške polno dolgov, da ne smem na nio niti misliti... K sreči sem kupil v jeseni nekaj koruze nekaj pa so mi jo podarili dobri ljudje: drugače bi že niti ne mogli več živeti. Sedaj pa jemo žgance in mleko, ki ga dobivam na upanje dan na dan... vedno enako. — Fantka imam, sedem let starega. Včasih je rad skakal in se igral s sosedovimi otroki. Bil je priden in rad ubogal. Tudi tedaj je kar smo mu dali. Toda žganci in mleko, ki smo jih začetkoma jedli s pravo slastjo so se mu končno vendarle uprili in jih ni mogel več. Tiho in boječe je ponesel svoj krožnik mami v kuhinjo in uprl svoje velike oči v mamine roke in čakal, da mu mamiica vendarle da kaj drugega. Čeprav slabšega. To so momenti, ki jih pozna nač le tisti, ki jih je občutil na lastni koži... Šestindvajset let sem učitelj, vedno sem žrtvoval vsak trenutek blagru tuih otrok, moj otrok na naj gladu umirala... In jaz naj to gledam po tem, ko sem osivel v javni službi... — Sosedov Tonček je imel silno rad mojega fantka. Delal mu je igranje in vedno sta bila skupaj. Tonček in je bil ietičen, kar vidno je slabel in je lansko leto umrl. Od takrat se boji moj fant ietike in smrti nad vse. Ko mi je huišal in slabel vsled gladu, sem mu rekel: Francek, jej, saj si že popolnoma

„Sirota Anka“ v dramskem gledališču v Ljubljani.

»Za uk si prebrisane glave, pa čedne in trdne postave.«
Valentin Vodnik.

Slovenski narod že od nekaj rad poje. Nesmrtni pesnik Vodnik je pred dobri mi sto leti v svoji mladosti tudi rad pel: »Kar mat' me učila, me mika zapet.« On je v svojih pesmih svoje rojake vedno izpodbujal k poštenemu delu, petju in veselju.

Splošno žensko društvo je priredilo v torek, dne 10. aprila ob pol 18. spevoigro »Sirota Anka« v dramskem gledališču. V nedeljo, dne 14. t. m. se je igra ponovila ob pol 11. Obakrat sem se je udeležil ter moram konstatirati, da sem bil obakrat zelo zadovoljen na prekrasnem uspehu.

Igro je po Aškerčevi baladi jako srečno sestavila neumorna in zelo pridna učiteljica gdč. Milka Umbergerjeva s pomočjo narodnih, donarodnih in nekaterih pesmi naših skladateljev, kakor Adamiča, Juvanca in drugih. Spevoigra je mnogobrojne poslušalce — malčke in odrasle — naravnost zadivila, da so se vzklili — milo srčkano, krasno nepričakovano lepo, veličastno — nepretrgoma vrstili.

Nežna godba! Prof. Jeraj ima izvrstno šolo. Ko bi ne imel pred očmi družbice — dvanaest dečkov in deklic — ki igra umetniško, bi mislil da igra izurjeni salonski orkester. Prof. Jeraj igra na pianinu, taktira ter gleda na svoje gojence — vse obenem — kakor izvrsten in ljubeznjiv učitelj.

Krasno petje! Zbor učenk osnovne šentiaškove šole pod vodstvom gdč. Umbergerjeve je pokazal, da se le s sistematičnim poukom doseže kaj izrednega. Kdo je pričakoval, da bo gdč. učite-

lica v tako kratki dobi odkar poučuje petje v Ljubljani, že sedaj pokazala svojo nadarjenost in sposobnost v tako veliki meri!

Njene učenke so izvrstno disciplinirane in imajo izvrstne glasove — s pridno vajo postanejo lahko prave umetnice. »Anka« je pela z vnuem in ima len glas.

O igri sami so poročali listi, in sicer le tisti, ki imajo misel in srce za vzgojo naše mladine, zato ne bom o tem podrobneje govoril.

Eno pa lahko trdim. Uprizoritev »Sirota Anka« brezdvomno ne bo pozabljena v naši beli Ljubljani — vsaj pa se jo bo še dolgo spominjala mladina v svojih nežnih in usmiljenih srcih. Nameravani sirotinski dom »Dečji dom kraljice Marije« bodo radi podpirali vsi oni usmiljeni ljudje, ki so dobre volje — odprtega srca in odprtih rok ter bodo radi žrtvovali svoj dar domovini na oltar.

P.